

جراحی جنبه‌های مختلف نظام سیاست گذاری و سبک مدیریتی در ژاپن (الزاماتی برای کاربرست در مدیریت جهادی)

مترجم

رضا سلیمانی

عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور

مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران

مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران

بررسی جنبه‌های مختلف نظام سیاست‌گذاری و سبک مدیریتی در ژاپن (الزاماتی
برای کاربست در مدیریت جهادی)

ترجمه: رضا سلیمانی

صفحه‌آرایی: آتلیه طرح عرش

نوبت چاپ:

چاپ:

شمارگان:

بها:

ناشر: انتشارات مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران؛ معاونت علم و فناوری

کلیه حقوق چاپ برای ناشر محفوظ است.

نشانی: خیابان شریعتی، خیابان پل رومی، خیابان شهید اکبری، نیش خیابان آقابزرگی، شماره ۳۲

تلفن: ۲۲۳۹۲۰۸۲

کدپستی: ۱۹۶۴۶۳۵۶۱۱

info@rpc.tehran.ir

http://rpc.tehran.ir

تعمیر و تعمیرات

! سليمان، رحمة، ١٢٥٨ -

عنوان و نام پدیدآور

بررسی جنبه‌های مختلف نظام سیاست‌گذاری و سبک مدیریتی در زمین الزامی برای کاربست در مدیریت جهانی از: پویانده
رضا سلیمان

مشخصات نشر

نهران : شهرداری نهران، مرکز مظاهرات و پرده‌برداری شهر نهران، ۱۳۹۵.

دشخصیات ظاہری

۲۲۱ ص: مصدور، جدوا.

شایک

9VA 9.. V9TA 79 4: 16.142...

توانم به قهر دست نویسم

یادداشت : کتبخانه به صورت زیرنویس

محمد نسیم

مذہبیت

عبد الحميد بن

ہندو یوں

محمد احمد خیر

مست اسلام

منايه فزده

شیون داری نهی! مریک جملالعات و ناله های تشریف نهی!

۵۵. بند: کک

V.HD 2 WA 1293

[illegible]

902

تتمتع ٥٠٠ كندا بـ ٥٠٠

4413

مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران

بررسی جنبه‌های مختلف نظام سیاست‌گذاری و سبک مدیریتی در ژاپن (الزاماتی برای کارست در مدیریت جهادی)

نویسنده: رضا سلیمانی

گرافیک: معاونت علم و فناوری

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۵

جیاب: موسسه فرهنگی هنری فاطمہ نگار

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

رہا: ۱۴۵۰۰۰

ناشر: انتشارات مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران: معاونت علم و فناوری

شماره: ۴ ۳۹ ۷۵۲۸ ۶۰۰-۹۷۸

کلیه حقوق چاپ برای ناشر محفوظ است.

نشانی: خیابان شریعتی، خیابان پل ورمی، خیابان شهید اکبری، نبش خیابان آقازری، شماره ۳۲

کد پستی: ۱۹۶۴۶۳۵۶۱۱ تلفن: ۲۲۲۹۲۰۸۲

تلف: ۲۲۲۹۲۰۸۲

info@rpe.tehran.ir

<http://rpe.tehran.ir>

سخن نخست

موضوع توسعه در زمین‌های دارای درس‌های فراوانی برای علاقه‌مندان به رشد و توسعه در کشور بوده است، فوایدی که برای الای فرهنگ شرقی مشترک، روحیه بالای سنت‌گرایی در میان دو ملت، مواجهه مشترک در حرفه با ظواهر تمدن غرب چه در لایه‌های معرفتی و فلسفی مدرنیته و چه در لایه خرد و احساسات تمدن و میوه آن یعنی تکنولوژی و بهره‌مندی از ذخایر ناب فرهنگی در امر توسعه می‌تواند جذابیت کاربست الگوهای نزدیک به کشور ژاپن را برای ایران بالا ببرد.

این کشور حرکت بنیادین به سمت اصلاحات ساختاری و افتادن در مسیر پیشرفت و توسعه را با آغاز امپراطوری میجی در سال ۱۸۶۸ آغاز نمود، ایران در آن مقطع تاریخی در دلاطم مشروطیت به سر می‌برد و کشور از نظر سیاسی در وضعیت باثباتی به سر نمی‌برد. جنگ‌های ایران و روس و منازعات مستمر با دولت عثمانی به همراه خننه بریتانیا و روسیه در لایه‌های گویاگون سیاسی و تعیین دستور کار برای دولت ایران از سوی آنها تا حد زیادی کشور را با مخاطره تجزیه روبرو کرده بود که دیکتاتوری پهلوی اول برآیند این شرایط آناشیستی به شمار می‌رود.

اما در آن سوی مرزها ژاپن با پی‌گیری مجدانه اصلاحات و بازسازی توانست در جنگ سال ۱۹۰۴ خود با روسیه، شکست سختی را بر این کشور وارد آورد و مایه مباهات و البته الگوبرداری سایر ممالک شرق از خود شود. این اصلاحات به صورت محتاطانه و با صبر و حوصله انجام پذیرفت، دولتمردان ژاپنی هیچگاه به همتایان غربی خود اعتماد نمودند و راه

توسعه خود را با انتقال فناوری از غرب و اعمال نرم افزار ژاپنی بر روی فناوری از همان ابتدا از مدل فردگرایی غربی جدا نمودند؛ بدین ترتیب ژاپن توانست ضمن حفظ فرهنگ شینتو-بودیستی خود و با بهره مندی از مذهب توکوگاوا، به چیدن میوه تمدن غرب یعنی تکنولوژی در خاک خود مبادرت ورزد. این امر به معنای عدم استفاده ژاپنی ها از تجارب فکری بشری در غرب نبوده و بدیهی است که اندیشه و افکار برخی از متفکرین غربی نظیر فردریش لیست در این کشور منشأ اثر بوده است.

اما روحیه تحول خواهی و آرمان تغییر جامعه و حرکت آن به آرمانهای ملی در ژاپن با کلیدواژه کایزن به دنیا معرفی شده است. در واقع، کایزن توانست ژاپن را از اعمال و یوانه های ناشی از جنگ در جهت تحلیل خسارت روحی و فیزیکی ناشی از اصابت دو بمب اتمی به شهرهای خود، ظرف مدت تقریباً سه دهه به جمع هفت کشور برتر توسعه یافته و سرمایه دار تبدیل نماید. در این دوران، روحیه بالای کار کیفی، نظم، سازماندهی، حفظ رابطه سلسله مراتبی، روحیه تحول راهبردی و بهینه سازی، نوآوری و ... از مواردی هستند که با فرهنگ ژاپنی و روحیه و سبک منحصراً فرد آنها یعنی کایزن درآمیخته است. از نگاه ژاپنی ها، «بدون کار می میریم» و کار بخشی از هستی هر ژاپنی در این کشور به شمار می رود. خانه نشینی و بازنشستگی در این کشور معنایی ندارد و کار به معنای واقعی جوهرة انسان را در این کشور می سازد.

این کتاب با هدف تبیین چگونگی بهره برداری ژاپنی ها از فرهنگ خود در امر توسعه و نوع سبک مدیریتی آنها و ارائه برخی از این تجربیات که از قضا با فرهنگ دینی و ایرانی ما نیز در سازگاری کامل به سر می برد تدوین شده است و امیدواریم این بازنمایی این امر است که چگونه می توان با تلاش و کار مجدانه و بی وقفه برای کشور، وضعیت کل جامعه را متحول نمود. از این رو بنا ندارد تا یک مکتب مدیریتی تحت عنوان کایزن را بر جای مدیریت جهادی در این مرزوبوم نشانند و صرفاً به دنبال نمایش مدلی موفق از الگوی پیشرفت در یک کشور شرقی می باشد.

بابک نگاهداری

رئیس مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران

دائرة مدیریت مسابقات

۱۳	فصل اول: مبانی جہاد، ابعاد، ویژگی‌ها و شاخص‌های تطبیق‌پذیر با کشور ژاپن
۳۱	فصل دوم: مدیریت جہاد، ابعاد، ویژگی‌ها و شاخص‌های تطبیق‌پذیر با کشور
۹۳	فصل سوم: چارچوب نظامی، اقتصادی و مالی بر تئوری‌های پیشرفت در ژاپن
۱۲۷	فصل چهارم: مدیریت کارآمد؛ مدیریت بهره‌وری و مدیریت کیفیت در ژاپن
۱۶۷	فصل پنجم: مدیریت کارآمد؛ بررسی مدیریت
۲۳۳	فصل ششم: مدیریت کارآمد؛ آموزش، دانش
۲۶۵	فصل هفتم: بررسی موردی برخی موفقیت‌های مدیریتی در ژاپن
۲۸۹	فصل هشتم: برخی شباهت‌های مدیریت اسلامی (جہادی) و مدیریت ژاپن
۲۹۷	جمع‌بندی: اصول توسعه و برنامه‌ریزی خرده‌فروشی‌های شهری

پیشگفتار

کشورهای شرق آسیا در سه دهه گذشته همواره مرکز فعالیت‌های تجارت و بازار بین‌الملل بوده و با بهره‌گیری مناسب از منابع طبیعی، انسانی و مزیت‌های نسبی و رقابتی موجود در کشورهای دیگر، موفقیت‌های چشمگیری در توسعه صنعتی و فناوری و پیشرفت سریع و درخور توجهی در عرصه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به دست آورده‌اند. در این میان، ژاپن و چین توانسته‌اند عرض‌اندام کرده و توجه پژوهشگران و صاحب‌نظران سیاسی و اقتصادی را به خود جلب کنند. امروزه ژاپن، ابرقدرت صنعتی جهان به‌شمار می‌رود. ژاپن، کشوری کوچک و دورافتاده است که در معرض توفان‌های سهمگین، آتش‌فشان‌های مخرب، کمبود منابع طبیعی و بسیاری مصائب دیگر قرار دارد، اما واقعیت این است که این کشور پس از ایالات متحده آمریکا دومین ابرقدرت اقتصادی جهان است و در طول یک قرن گذشته به یکی از شگفتی‌های توسعه اقتصادی در جهان بدل شده است. ژاپن در حدود ۲۶۶ سال (از ۱۶۰۲-۱۸۶۸م)، هر زمان با اسلحه صفویه در ایران، کشوری منزوی بود و با وجود این انزوا، اقداماتی را برای دستیابی به فلسفه غرب از طریق کتاب‌های خارجی انجام داد. در آن سال‌ها، ژاپن به مسائلی همچون افزایش عوامل تولید، بالا بردن رانندگی، نیروی کار، افزایش بهره‌وری زمین کشاورزی و آموزش نیروی انسانی توجه بسیار کرد و این شعار را مطرح کرد: «اگر می‌خواهید نیروی کار با بهره‌وری بالا داشته باشید، باید به آموزش روی آورید». ژاپنی‌ها با وجود دور بودن از اروپا، از تجربه‌ها و تحولات جهان غرب به‌خصوص کشور بریتانیا نهایت استفاده را کردند. از امتیازات مثبت متفکران ژاپنی در قرن هجدهم و نوزدهم این بود که آن‌ها از روند تحولات جهان به‌خوبی آگاه و معتقد بودند که ضعیف بودن و عدم توسعه اقتصادی زمینه را برای تسلط و نفوذ استعمار فراهم می‌کند.

واقعیت این است که صرف انجام‌دادن کارهایی مانند انتقال فناوری، سرمایه و نیروی کار یا الگو گرفتن از

کشورهای توسعه‌یافته، بدون این که به تفکرات و فلسفه و جهان‌بینی الگوی روند توسعه اقتصادی جهان توجه شود، موجب توسعه اقتصادی نمی‌شود.

ژاپن در پنج دهه گذشته، پیشرفت چشمگیری داشته است که البته دانش‌آموختگان و نیروی کار حرفه‌ای آن کشور - در هر سطحی که بوده‌اند - سهم بسزایی در آن داشته‌اند. ژاپنی‌ها از طریق غرب‌شناسی مؤثر و فعال خود، ضمن آشنایی با فلسفه و تفکرات اقتصادی مغرب زمین با مسئله استعمار و سلطه بر کشورهای دیگر آشنا شدند و در این زمینه مشخصاً کتاب‌های فردریک لیت، اقتصاددان آلمانی، را در ۱۸۷۱ ترجمه کردند. بنابراین، این کشور از معدود کشورهای جهان است که از قرن بیستم برنامه توسعه ۳۵ ساله را در نظر داشته است.

پرسش اصلی آن است که چه مؤلفه‌هایی در بطن فرهنگ، اجتماع، سیاست و اقتصاد و مدیریت ژاپن وجود دارد که باعث شده این کشور به سرعت به پیشرفت اقتصادی و اجتماعی دست یابد؟ فرضیه اصلی این است که الگوی خاص مدیریت ژاپن به گاه منحصر به سیاست و فرهنگی ژاپنی و گاه مشترک در میان کشورهای پیشروی آسیای جنوب شرقی است. اساساً به مثابه موتور محرکه عمل کند و نهایتاً روند توسعه ژاپن را سرعت دهد. براساس چنین فرضیه‌ای، پژوهش حاضر سعی می‌کند مؤلفه‌های فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، مدیریتی، نهادی و اقتصادی پیشرفت و ترقی اقتصادی ژاپن را، که می‌توان آن را در چارچوب مدیریت جهادی گنجانده، بررسی کرد.

براین اساس، قصد داریم با بهره‌گیری از روش توصیفی - تحلیلی و گردآوری اطلاعات، داده‌ها و منابع کتابخانه‌ای اعم از کتاب‌ها، مقالات، گزارش‌ها و اسناد اینترنتی، و رگی‌ها، مؤلفه‌ها و دلالت‌های این مدیریت را در متن فرهنگ و اجتماع ژاپن جست‌وجو، و از سوی دیگر چرخه‌های مدیریتی مدیریت کارآمد و تلاش‌گر در پیشرفت و شکوفایی ملی ژاپن را واکاوی کنیم. پیش‌فرض حاکم بر این رویکرد آن است که ویژگی‌ها و خصیصه‌های سبک مدیریت موفق حاکم بر کشوری مانند ژاپن می‌تواند فرامرزی و ملی باشد و مدیران جمهوری اسلامی ایران به‌منزله تجربه‌های موفق در زمینه بومی‌سازی از آن بهره‌برند. علاوه بر این، آشنایی با تجارب توسعه‌ای ژاپن در زمینه کاربست روش مدیریت کارآمد به‌منزله کشوری که تا حد زیادی قربات‌های فرهنگی با ایران دارد، احتمالاً خواهد توانست افق‌های جدیدی را به روی مدیران ایرانی بگشاید.

نکته قابل ذکر آن است که هرچند هدف این نوشتار معرفی ژاپن به‌منزله الگوی قطعی جمهوری اسلامی ایران در زمینه مدیریت جهادی و تأثیر آن بر پیشرفت و توسعه نیست و درواقع نمی‌توان تجربه ژاپن را به‌طور انتزاعی و کلی و بدون در نظر گرفتن خصوصیات خاص فرهنگ و سیاست در ایران تجویز و توصیه کرد، می‌توان برخی ویژگی‌های عام و فرامرزی فرهنگی، سیاسی و مدیریتی را که موجب رشد سریع ژاپن شده است، استخراج کرده و به کار بست.

براساس چنین معیاری، فصل اول کتاب حاضر به بررسی مفهوم مدیریت جهادی و امکان تطبیق آن

با سبک مدیریت در ژاپن می‌پردازد. فصل دوم به تحولات توسعه‌ای در ژاپن توجه کرده و به همین منظور الگوی مدیریت در طول تاریخ توسعه ژاپن را در نقاط عطف تاریخی این کشور بررسی می‌کند. فصل سوم، نظریه‌هایی که می‌تواند به‌منزله چارچوب تئوری در فهم نوع و مکانیسم توسعه و پیشرفت اقتصادی ژاپن در نظر گرفته شود، معرفی و تشریح می‌کند. فصل چهارم، به بررسی عامل مهم و پیش‌راننده مدیریت بهره‌وری و تأثیر آن بر رشدشان ژاپن استوار می‌پردازد. در فصل پنجم برخی سبک‌ها و شیوه‌های خاص و متمایزکننده مدیریت در ژاپن بررسی می‌شود. فصل ششم با توجه به اهمیت اقتصادهای دانش‌بنیان در تولید ثروت و قدرت اقتصادی امروزه جهان، به بررسی نقش علم، فناوری و نوآوری در ترقی ژاپن می‌پردازد. فصل هفتم، برخی موفقیت‌های مدیریت ژاپنی را شرح می‌دهد. فصل هشتم نیز برخی شباهت‌های انتزاعی‌پذیر در مدیریت ژاپنی را با مذاهب اسلامی - جهادی برجسته می‌سازد و درنهایت، در بخش جمع‌بندی مدیریت کارآمد ژاپنی، برخی درس‌های مدیریت برداشت‌پذیر از سبک و سیاق مدیریت ژاپنی را به زبان ساده برای مدیران جمهوری اسلامی بازگو می‌کند.

رضا سلیمانی

تیر ۱۳۹۴